

Saslušanje o zlostavljanju u banjalučkoj policijskoj stanici

Author: [Alexandra Arkin](#)

Svedok opisuje izazove održavanja discipline u specijalnim jedinicama.

Piše: Alexandra Arkin iz Haga (TU br. 717, 11. novembar 2011.)

Nakon dvonedeljne pauze, suđenje bivšim zvaničnicima bosanskih Srba, Mići Stanišiću i Stojanu Župljaninu, nastavljeno je ove sedmice iskazom zaštićenog svedoka koji je govorio o zlostavljanju nesrpskih pritvorenika u banjalučkoj policijskoj stanici tokom 1992.

Međutim, on je rekao da oni koji su odgovorni za maltretiranje zatvorenika nisu bili pripadnici regularne policije, nego vojna lica.

Kao nekadašnji čelnik regionalnog Centra službi bezbednosti (CSB) u Banja Luci (severozapadna Bosna), Župljanin se skupa sa Stanišićem – nekadašnjim ministrom unutrašnjih poslova bosanskih Srba – tereti za učešće u zajedničkom zločinačkom poduhvatu, čiji je cilj bilo trajno raseljavanje Bošnjaka, bosanskih Hrvata i ostalih ne-Srba sa teritorije koja je trebalo da postane deo buduće srpske države.

Njih dvojica su optuženi za zločine koji su u periodu od 1. aprila do 31. decembra 1992. počinjeni na području 20 opština širom Bosne i Hercegovine.

U vreme na koje se odnosi optužnica, svedok SZ-002 – koji je prošle sedmice svoj iskaz dao na poziv odbrane – bio je zvaničnik državne službe bezbednosti Republike Srpske (RS). Počev od maja 1992. godine, on je nekoliko meseci bio u sastavu specijalnog policijskog odreda, formiranog pri banjalučkom CSB-u.

Ta jedinica je bila sačinjena od jednog voda policajaca i dva voda vojnika. Po rečima svedoka, ona je polovinom jula 1992. bila raspuštena, s tim da se policajci i vojnici iz njenog sastava u svoje redovne jedinice nisu vratili sve do 10. avgusta.

U međuvremenu je jedinica u tehničkom smislu postojala, ali je privremeno bila potčinjena vojsci koja se borila na terenu.

„Ona je izveštaje podnosila vojsci – iako je, tehnički gledano, u pitanju bila policijska jedinica“, kazao je svedok. „Mi smo samo obezbeđivali plate, i takođe smo im proslедиvali izvestan broj policajaca.“

Svedok SZ-002 je pred sudom rekao da bi – u operacijama u kojima je specijalni odred sudelovao u vreme dok je bio pod vojnom kontrolom – komandant izdavao naređenja i svojoj jedinici i policijskoj jedinici za koju je bio nadležan.

Župljaninov branilac Dragan Krgović pitao je svedoka kakva su bila ovlašćenja komandanta u slučaju da se prilikom operacije pojavi bilo kakva „nepravilnost“.

„Mogao je da preduzme disciplinske mere“, odgovorio je svedok. „To je bilo [u njegovoj moći]. Sva naređenja tog vojnog komandanta su morala biti poštovana. On je taj koji je [bio] odgovoran, i [imao] je nadležnost i ovlašćenja, kako da zapoveda, tako i da kažnjava.“

Svedokov je posao bio da vrši proveru lica koja su optužena za prekršaje, odnosno da utvrdi da li su neophodne neke disciplinske mere protiv njih. On je rekao da se mahom radilo o sitnijim prestupima, poput nediscipline, dezerterstva i slično. U tim slučajevima, disciplinska se mera po njegovim rečima obično ogledala u udaljavanju izgređenika iz borbenih dejstava i njihovom premeštanju u druge jedinice.

Za ozbiljnije bi zločine počinitelji bili gonjeni, što se – tvrdi svedok – dogodilo u svega nekoliko slučajeva.

Po rečima svedoka, za zločine i prekršaje su odgovorni uglavnom bili pripadnici vojnih vodova pomenutog odreda.

„Takve stvari su se uglavnom dešavale zbog toga što ti ljudi nisu bili obučeni policajci, a mislili su da im je dozvoljeno da rade isto što su radili i policajci, mada su bili vojna jedinica“, kazao je on.

Prilikom istraga koje je vršio u vezi sa onim pripadnicima specijalnog odreda koji su bili optuženi da su prekršili disciplinu, svedok bi – kako je rekao – često utvrdio kako osoba koja je odgovorna za neki incident zapravo uopšte nije član te jedinice. To je pripisivao konfuziji do koje je dovela okolnost da su različite jedinice nosile slične uniforme.

Svedok SZ-002 je opisao i povremenu upotrebu sile nad osobama koje su bile dovedene u policijsku stanicu.

„Ponekad je dolazilo do ekscenčnih situacija, uglavnom u hodniku ili ispred policijske stanice, i kada bih to video – reagovao bih“, kazao je on.

Svedok je pred sudom rekao kako nije upoznat sa time šta se dešavalo kasnije, pošto nije prisustvovao baš svakom „intervjuu“, premda je – kako je naveo – ponekad bio u prilici da čuje kako pritvorenike tuku pripadnici obezbeđenja, „koje njihovi pretpostavljeni očito nisu u dovoljnoj meri kontrolisali“.

„Nedostajala je organizacija“, kazao je on. „Oni nisu bili disciplinovani. Radili su šta su hteli.“

Svedok je za samog sebe rekao da se uvek ponašao profesionalno. „Nikada u svojoj karijeri nisam odobrio upotrebu sile, i nikada ja lično nisam posegnuo za silom“, rekao je on. „U prostoriji u kojoj sam ja radio, nije bilo nikakvog fizičkog maltretiranja.“

Na pitanje da li je ikada prisustvovao zlostavljanju Bošnjaka ili Hrvata, i da li je inicirao takvo zlostavljanje, svedok je ponovio da se „žestoko“ protivio takvom postupanju.

On je pred sudom rekao da su pripadnici paravojnih formacija ljude dovodili u policijsku stanicu, gde su ih po hodnicima fizički zlostavljali. Svedok je rekao i da je u jednoj prilici omogućio da se žrtvi takvog zlostavljanja pruži prva pomoć.

Na Krgovićevo pitanje da li je o tom premlaćivanju obavestio svoje pretpostavljene ili neke druge komandante iz sastava Teritorijalne odbrane (TO), svedok je odgovorio da jeste pominjao takve incidente, ali da su njegovi pretpostavljeni već znali za to, jer su im i sami prisustvovali.

„Njihova je priča bila da je nemoguće kontrolisati te ljude, koji su bili naoružani i nasilni“, kazao je on.

Na pitanje da li je te incidente prijavljivao i Župljaninu, svedok je odgovorio da je i okrivljenog obavestavao o onome što se dešava, ali da je više bio u kontaktu sa onim zvaničnicima koji su bili nadležni za vojsku, pošto su zločine i prekršaje uglavnom i činili vojnici.

Po rečima svedoka, tokom onih meseci u kojima je postojao specijalni odred, nikada nisu bila ni pokretana pitanja u vezi sa ponašanjem onog voda kojeg su činili profesionalni policajci.

„Sama činjenica da nijedan pripadnik tog voda nikada nije bio udaljen sa ratnog zadatka ili izbačen iz jedinice pokazuje da nije bilo takvih pritužbi“, kazao je on.

Tokom unakrsnog ispitivanja, svedok je tužiteljki Džoani Korner (Joanna Korner) rekao kako ne misli da je u vreme dok je boravio u banjalučkoj policiji učinio bilo kakvo krivično delo, a da neki drugi pripadnici iste formacije jesu.

„Da li se stidite svojih postupaka iz perioda dok ste bili u specijalnoj policiji?“, pitala ga je Kornerova.

„Ne“, odgovorio je svedok.

Kornerova ga je pitala i o komunikaciji sa Župljaninom i njegovim timom odbrane. Svedok je rekao da je zajedno sa braniocem Krgovićem raspravljao o tome da li će svedočiti u prilog okrivljenom, ali je negirao da su bilo okrivljeni, bilo njegovi advokati, tražili od njega da Župljanina zaštiti od odgovornosti za postupke specijalne policije CSB-a.

Stanišić se predao u martu 2005., dok su Župljanina srpske vlasti uhapsile 10. juna 2008., nakon što je 13 godina proveo u bekstvu. Obojica okrivljenih – čije su optužnice spojene u septembru 2008. – izjasnili su se kao nevini po svim tačkama.

Suđenje je počelo u septembru 2009. godine, a biće nastavljeno naredne sedmice.

Alexandra Arkin je stažistkinja IWPR-a u Hagu.

Topic: Medunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/saslu%C5%A1anje-o-zlostavljanju-u-banjaluc%4Dkoj-policijskoj-stanici>